

ŞEYH SAİD ANMASI

Aydınlık Gazetesi, 10 Temmuz 2011

Yıldırım Koç

1990'lı yılların sonlarında Brüksel'de duvarlara yapıştırılmış bir PKK afişi görmüştüm. Şeyh Said de "şehitler" arasında gösteriliyordu. 29 Haziran 2011 günü Diyarbakır'da BDP'liler Şeyh Said'i andılar. Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir, "80 yıldır Şeyh Said ve Said Nursi'yi yersiz bıraktık; onlar, dikili bir mezar taşı istiyorlardı; biz onların bu vasiyetini yerine getireceğiz," dedi (Cumhuriyet, 30.6.2011).

Kürt milliyetçilerinin Şeyh Said ve Said-i Kürdi (Nursi) anmasından sonra ben de Atatürk'ü bir kez daha saygıyla ve sevgiyle andım; Türkiye'nin demokratik devrim sürecinde Atatürk'ün ne kadar büyük bir iş yapmış olduğunu bir kez daha düşündüm. Atatürk ve arkadaşları, şeyhlere, seyyidlere ve benzerlerine karşı gerçekleştirdikleri devrimci eylemlerle, insanımızın kulluktan kurtulması doğrultusunda olağanüstü bir mücadele verdiler. Gençken Atatürk'ün kalpaklı resmini severdim. Yaşım ilerledikçe, Atatürk'ün sivil elbiseli resmini daha fazla sever oldum. Ulusal Kurtuluş Savaşı'mız bir dehanın ürünüdür. Kurtuluş sonrasında gerçekleştirilen "kuruluş" sürecinde atılan müthiş adımları anlatabilecek bir sıfat bulmak ise çok zordur. Çok şanslıyız.

Sınıfsız ve sömürsüz bir dünya mücadelesinde ilk adım, insanların kulluktan kurtulup vatandaş olabilmesidir. Ancak vatandaş olmuş insanlar, sınıfsız ve sömürsüz bir dünyayı düşünebilir, hayal edebilir, o uğurda mücadeleye girebilir. Şeyhliği ve seyyidliği kabul etmek, kulluğu da kabul etmektir. Günümüzde şeyhliği ve seyyidliği kabul eden bir kişinin, insanlığın özgürleşmesi mücadelesine katıldığını ileri sürmesi, ya saflıktır, ya sahtekarlık.

İslamiyette ruhban sınıf, şeyhlik, seyyidlik yoktur. İmamlık bile "Allah rızası için" yapılmalıdır. Şeyhlik, şahlık, seyyidlik, kapitalizm öncesi toplumlarda insanı kulluşturmanın araçlarıdır.

Ayrıca, şeyh vardır, şeyh vardır. Günümüzden yaklaşık 600 yıl önce, çağının çok ilerisinde eşitlikçi düşünceler ve sömürsüz bir dünya için hayatını veren Şeyh Bedreddin'i saygıyla anarız. Sımavna Kadısının oğlu Bedreddin de "şeyh" unvanını kullanmıştır; ancak amacı insanları kulluşturmak değil, kulları özgürleştirmektir.

Şeyh Said, Türkiye'deki demokratik devrime karşı çıkan bir gericiydi. Bu gericinin ister inanç boyutunu, ister etnik kökenini öne çıkarın. Her iki boyutuyla da gericiydi. Emperyalizme karşı değildi. Açıkça işbirliği yapıp yapmadığı konusunda farklı görüşler ve iddialar var. Ancak anti-emperyalist olmadığı kesindir. Savunduğu insan ilişkileri de, şeyh-mürid (kul) ilişkisidir. Bugün Şeyh Said'i anmak, kulluğu yüceltmek, Türkiye'nin 1920'li yıllarda yaşadığı demokratik devrim sürecini reddetmektir.

Bu dönemde devrimcilerin kararlı tavrını en iyi gösteren örneklerden biri, Seyyid Abdülkadir'in oğlunun idamı sırasında gerçekleşmiştir.

"Seyyid", Hz.Muhammed'in torunu Hz.Hasan'ın soyundan geldiğini iddia edenlerdir.

1925 yılındaki Şeyh Said Ayaklanmasında önemli rolü olan kişilerden biri, Kürdistan Teali Cemiyeti Başkanı Seyyid Abdülkadir'di. Ayaklanma bastırıldıktan sonra İstiklal Mahkemesi, Seyyid Abdülkadir ile oğlu Seyyid Mehmet'in de aralarında bulunduğu kişiler hakkında idam cezası verdi. Birçok kişinin inancına göre, "seyyid"ler, Peygamber torunudur. Ayaklanmaya katılan şeyhler ve seyyidler idam edildi. Seyyid Abdülkadir'in oğlu Seyyid Mehmet'in idamını Naşit Hakkı 1932 yılında yayımlanan *Derebeyi ve Dersim* kitabında şöyle anlatmaktadır:¹ "Seyit Abdülkadirzade Seyit Mehmet'in ilmik boynunda iken sesi duyuldu... Seyit Mehmet bağıırıyordu: 'Evladı Resul (peygamber nesli, Y.K.) asılmaz, Evladı Resulü asan millet iflah olmaz!' Bu tegallüp ("tegalüb" olmalı: mugalebe, üstün gelmeye uğraşma, Y.K.) ve irtica hırılıtısına genç Türkiye'nin sesi, henüz otuzunu doldurmamış bir zabitin (subayın, Y.K.) ağzından yükseldi: '**Vatanıma hiyanet eden Resul de olsa asarım.**' Bu ses manzaraya müstesna bir ulviyet (yücelik, Y.K.) verdi, vatan sevgisi hiyaneti boğmuştu."

Tarihsel olarak bakıldığında milliyetçilik bazen ilericidir, bazen gerici. Milliyetçilik bazen insanlığın kurtuluşu mücadelesine hizmet eden demokratik devrimin bir parçasıdır; bazen insanlığı ortaçağın karanlıklarına götürecek bir adımdır veya emperyalizmin kullandığı bir araçtır.

Atatürk'ün Türk milliyetçiliği, ırkçılığı reddeden anlayışı ve anti-emperyalist tavrıyla, demokratik devrimin bir parçasıydı.

Kürt milliyetçiliği, ırkçı vurgusuyla ve emperyalizme teslim olmuş tavrıyla, gerici bir harekettir. Kürt milliyetçilerinin günümüzde Şeyh Said'e ve Said-i Kürdi'ye (Nursi) sahip çıkmaları, bu durumu bir kez daha kanıtlamaktadır.

Bu arada bir soru: Acaba Kürt milliyetçilerinin önder kadrosunun kaçının ne kadar köyü var, bu köylerde yarıcılık/ortakçılık yapan köylü sayısı kaç?

Ve bir haber: Van'ın "ileri gelen ailelerinden" ikisinin çocukları geçen hafta evlendi. Mutlu olsunlar. 3 gün 3 gece süren ve 5 bin kişinin katıldığı düğünde gelin ve damada 14 kilogram altın ve 445 bin TL takıldı (Cumhuriyet, 6.7.2011).

¹ Naşit Hakkı, *Derebeyi ve Dersim*, Hakimiyeti Milliyet Matbaası, Ankara, 1932, s.31-32. Kaynak Yayınları çok iyi bir iş yaparak, bu kitabı yeniden yayımladı: Naşit Hakkı Uluğ, *Derebeyi ve Dersim*.